

POSTANOWIENIE

24 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 24 stycznia 2024 r. w Warszawie
zażalenia A.P.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie
z 18 stycznia 2023 r., VI Ca 329/22 (WSC 24/22),
w sprawie z powództwa A.P.

przeciwko M.Ł.

o stwierdzenie nieważności czynności prawnej oraz o zobowiązanie
do złożenia oświadczenia woli,

oddala zażalenie.

[SOP]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 18 stycznia 2023 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie
odrzucił skargę kasacyjną.

W uzasadnieniu podał, że niezaskarżalnym postanowieniem z dnia 9 grudnia
2022 r. Sąd Okręgowy oddalił zawarty w skardze kasacyjnej wniosek pełnomocnika
powoda o zwolnienie od kosztów sądowych, w tym od opłaty od skargi kasacyjnej.
Postanowienie to zostało doręczone pełnomocnikowi powoda w dniu 14 grudnia
2022 r.

Po prawomocnej odmowie zwolnienia od kosztów sądowych w zakresie
opłaty od pisma stronie, która jest reprezentowana przez adwokata, radcę

prawnego albo rzecznika patentowego, gdy wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych został złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma, przewodniczący nie wszczyna postępowania naprawczego na podstawie art. 130 § 1 k.p.c., ponieważ tygodniowy termin do opłacenia pisma podlegającego opłacie stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia (art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, dalej jako u.k.s.c.).

Sąd Okręgowy zauważył, że art.112 ust. 1 in principio u.k.s.c. stanowi o piśmie podlegającym opłacie w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 2 u.k.s.c. Dlatego hipoteza tego przepisu obejmuje nie tylko pozew, lecz także środki zaskarżenia. Regulacja z art. 112 ust. 3 u.k.s.c. ma zastosowanie do całkowitego oraz częściowego oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

Zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie stanowiskiem, art. 112 ust. 3 u.k.s.c. zawiera regulację szczególną, wyłączającą możliwość wdrożenia postępowania naprawczego, określonego w art. 130 § 1 k.p.c. Doręczenie adwokatowi orzeczenia sądu, odmawiającego zwolnienia od kosztów sądowych, jest zdarzeniem aktualizującym obowiązek uiszczenia należnej opłaty w terminie wynikającym z art. 112 ust. 3 u.k.s.c. Konsekwencją niedopełnienia tego obowiązku w terminie jest odrzucenie wniesionego środka zaskarżenia.

Sąd Okręgowy w Częstochowie przyjął, że termin do uiszczenia opłaty od apelacji upłynął w dniu 21 grudnia 2022 r. Opłata ta została uiszczona w dniu 3 stycznia 2023 r., a więc po terminie. Skutkuje to odrzuceniem skargi kasacyjnej na podstawie art. 373 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c.

W zażaleniu na w.w. postanowienie zarzucono naruszenie przepisów postępowania, których uchybienie miało wpływ na wynik sprawy, a to:

1) art. 398⁶ § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i odrzucenie skargi kasacyjnej z powodu jej nieopłacenia, podczas gdy tzw. wstępne postępowanie kasacyjne przed sądem II instancji ma na celu

zweryfikowanie prawidłowości związanych z wniesieniem skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego i w przypadku ewentualnych uchybień, do wezwania skarżącego do usunięcia braków skargi poprzez jej opłacenie;

2) 130 § 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i odrzucenie skargi kasacyjnej z uwagi na brak jej opłacenia, podczas gdy powód w dniu 30 grudnia 2022 r. uiścił opłatę od skargi kasacyjnej, przedkładając jej potwierdzenie do akt sprawy, przez co usunął brak, mimo iż nie został do niego wezwany, czyniąc tym samym zadość wymogom formalnym skargi kasacyjnej.

Ponadto zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art.101 ust. 1 i 2 oraz 102 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i nie zwolnienie powoda od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej, podczas gdy powód występując w sprawie przed Sądem obu instancji, był w całości zwolniony od kosztów sądowych. Jego sytuacja materialna po zakończeniu postępowania odwoławczego przed sądem II instancji uległa dodatkowemu pogorszeniu z uwagi na obciążenie go kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym i uprawomocnienie się orzeczenia o kosztach wynikającego z wyroku sądu I instancji.

Mając to na uwadze w zażaleniu wniesiono o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 18 stycznia 2023 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o rozpoznanie postanowienia z dnia 9 grudnia 2022 r., które nie podlegało zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy i polegało na oddaleniu wniosku powoda o zwolnienia go od kosztów sądowych w całości (na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie mogło zostać uwzględnione.

Postanowieniem z dnia 9 grudnia 2022 r. Sąd Okręgowy oddalił zawarty w skardze kasacyjnej wniosek pełnomocnika powoda o zwolnienie od kosztów sądowych, w tym od opłaty od skargi kasacyjnej. Postanowienie to zostało doręczone pełnomocnikowi powoda w dniu 14 grudnia 2022 r.

W dacie wydania postanowienia z dnia 9 grudnia 2022 r., nie podlegało ono zaskarżeniu zażaleniem (z uwagi na ówczesną treść art. 394² § 1¹ k.p.c.), ani żadnym innym środkiem zaskarżenia. W myśl art. 357 § 21 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. postanowienie takie nie podlegało także uzasadnieniu (postanowienie SN z dnia 27 kwietnia 2021 r. III CZ 5/21).

Zgodnie z art. 112 ust. 2 u.k.s.c., jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma, został prawomocnie oddalony, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma, na podstawie art. 130 k.p.c.

Jednakże w myśl ust. 3, przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. W takim przypadku, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia. Jeżeli jednak o zwolnieniu od kosztów sądowych orzekał sąd pierwszej instancji, a strona wniosła zażalenie w przepisany termin, termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia oddalającego zażalenie, a jeżeli postanowienie sądu drugiej instancji zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia.

W opisanym wcześniej stanie faktycznym, przewodniczący nie wszczął postępowania naprawczego na podstawie art. 130 § 1 k.p.c., ponieważ tygodniowy termin do opłacenia pisma (podlegającego opłacie stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia), biegł od dnia doręczenia stronie postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym (art. 112 ust. 3 u.k.s.c.).

W mającej moc zasady prawnej uchwale składu siedmiu sędziów z 16 marca 2017 r., III CZP 82/16 (OSNC 2017, nr 7-8, poz. 75) Sąd Najwyższy przesądził, że w razie wniesienia przez stronę zastępowaną przez profesjonalnego pełnomocnika

skargi kasacyjnej, od której pobiera się opłatę stałą lub stosunkową, sąd drugiej instancji, po doręczeniu postanowienia oddalającego w całości lub w części wniosek o zwolnienie skarżącego od kosztów sądowych oraz bezskutecznym upływie terminu przewidzianego w art. 112 ust. 3 u.k.s.c., odrzuca skargę kasacyjną. Nie ma przy tym znaczenia, czy sam wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych pochodzi bezpośrednio od strony, czy też został złożony przez jej pełnomocnika.

W niniejszej sprawie kwestia ta nie mogłaby zresztą mieć znaczenia, gdyż wniosek o zwolnienie od kosztów został złożony przez pełnomocnika pozwanego. Nie został on również zwrócony, ale podlegał oddaleniu, a negatywna decyzja procesowa została prawidłowo doręczona profesjonalnemu pełnomocnikowi pozwanego.

Sąd Najwyższy nie stwierdził uchybienia, które uzasadniałoby zastosowanie art. 380 k.p.c.

Zaprezentowane wyżej argumenty prowadzą do wniosku, że zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie (art. 394¹ § 3 k.p.c.).

(K.W.)

[ał]